

ΔΕΚΑΗΕΝΘΗΜΕΡΟΝ.

Ὁ πολιτικός ὀρίζων ὡς ἐκ τῶν πολωνικῶν διατελεῖ εἰσέτι τεθολωμένος. Ἄν καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐν Πετρούβλει ἀνακτοβουλίου δὲν ἐδόθη εἰσέτι ὅσον ἀφορᾷ τοὺς προτεινομένους ὑπὸ τῶν μεγάλων Δυνάμεων ἐξ ὅρους καὶ τὴν συγκρότησιν τῆς Συνόδου, ἔχομεν ὅμως λόγους σπουδαίους νὰ διατάξωμεν περὶ τῆς παραδοχῆς αὐτῶν. Ἄλλὰ δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς ἀποδοχῆς τῆς ῥωσικῆς αὐλῆς ἢ λύσις τοῦ συνταράσσοντος τὸν εὐρωπαϊκὸν κόσμον ζητήματος τούτου, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συγκατάνευσις τῶν ἀγωνιζομένων Πολωνῶν, αἵτινες μικρὰν δεικνύουσιν ὡς πρὸς τοῦτο μέριμναν. Βεβαιούται μάλιστα ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἐπέμψε πρὸς τὰς Δυνάμεις διακοίνωσιν, ἐν ἣ συν πολλοῖς ἄλλοις δυσπαραδέκτοις ὅροις, ἐξαιτεῖται καὶ τὸν κατάπλου τῶν συμμαχικῶν στόλων εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν συγκρότησιν τῶν συνδιασκέψεων εἰς Βαρσοβίαν. Εἴς τινὰ περὶ τῶν πολωνικῶν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ συζήτησιν ὁ Λόρδος Παλμερσὼν ἀπαντῶν εἰς ἐπερώτησιν τινὰ, ἐὰν τῶνόντι ἡ Ἀγγλία, ἐν περιπτώσει πολέμου μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας, δὲν δύναται νὰ μείνη οὐδετέρη, εἶπεν ὅτι οὐδεμίαν ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν ἀπέναντι πραγμάτων τῶν ὁποίων ἀδύνατον νὰ προΐδῃ τις τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ ὅτι ἡ Ἀγγλία εἶναι ἐλευθέρα νὰ πράξῃ ὅ,τι ἡ τιμὴ καὶ τὰ συμφέροντα αὐτῆς ἀπαιτοῦσιν.

Ἡ κατάληψις, τῆς πρωτεύουσας τοῦ Μεξικῆ καὶ αἱ σύμφωνοι μὲ τὰς περιστάσεις παραχωρήσεις τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος ἐπροξένησαν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Γαλλίας ἀρίστην ἐντύπωσιν. Ἐς χρησιμοποίησιν τοῦλάχιστον ὡς παράδειγμα ἢ πορεία τοῦ μεγαλοφυοῦς τούτου ἡγεμόνος εἰς τοὺς δυσροπούντας ἢ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἀνάγκην τῆς ἀλλαγῆς συστήματος, καταδικαζομένου ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κοινῆς γνώμης τῶν λαῶν.

Ἐν Βερολίῳ τὰ πνεύματα διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος σφοδρᾶς διεγέρσεως πρὸ ὀλίγου ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς, δοθείσης ἐκ τῆς ἐκβολῆς ἐνοικιαστοῦ τινος ὑπὸ τῆς ἀσυνομίας, ὀλίγου δεῖν διαταράττετο ἢ ἡσυχία τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν θὰ μείνῃ ἕως τέλος ἀσάλευτος. Ἡ κυβέρνησις ὅμως τοῦ Κ. Βίσμπαρκ ἐπιμένει εἰς τὴν διαγραφῆσαν ὁδὸν αὐτῆς, ἀδιαφοροῦσα εἰς τὴν κατ' αὐτῆς ἀπέχθειαν τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἰονικῆς ζητήματος ἐκδοθεῖσα ἐγκύκλιος τοῦ Λόρδου Ῥώσελ εἶναι ἐν τῶν ὠραιωτέρων ἐγγράφων, ἀφ' ὅσα ἐξεδόθησάν ποτε ἀπὸ γραφείου

πολιτικοῦ ἀνδρός. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ ὁ ἀγγλος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἠθέλησε νὰ φανῆ συνεπῆς εἰς ὅσα διεκήρυξεν ἄλλοτε δι' ἑτέρας ἐγκυκλίου ἀφορῶσης τὰ ἰταλικά πράγματα, καὶ διὰ τῶν περὶ διεθνούς δικαίου θεωριῶν του, ἃς καθιεροῖ ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγκυκλίῳ, ὁ Λόρδος Ῥώσελ διαψεύδει τὴν εἰς πολλοὺς ἐνυπάρχουσαν ἰδέαν ὅτι οἱ διπλωμάται οὐδέποτε ὑπέκουσιν εἰς γενναῖα καὶ ὑψηλὰ αἰσθήματα. Ἄν ἐξαίρεσωμεν συντόμους τινὰς διπλωματικὰς φράσεις καὶ ἀθώας περιγραφὰς, ἃς μεταχειρίζεται ὁ εὐγενὴς Λόρδος πρὸς δικαιολόγησιν τῆς μέχρι τοῦδε τηρήσεως τῆς προστασίας, νομίζει τις ὅτι ἀναγινώσκει ἄρθρον τι ἰονικῆς ἐφημερίδος, ἐν ᾗ ἐξετάζεται ὑπὸ ὅλως ἰονικῆν ἔποψιν ἢ συνθήκῃ τοῦ 1815, δύναμις τῆς ὁποίας αἱ νῆσοι ἐκείναι ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

Καὶ ἀληθῶς οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἑπτανήσου, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1848 ἐπεδίωκον κυρίως τὴν ἄρσιν τῆς προστασίας, ὡς σκοπὸν τῆς συνθήκης ἐκείνης ἐθεώρησαν αἰεποτε τὴν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑπτανήσου ἐγκαθίδρυσιν τῆς προστασίας, καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίας ταύτης ἐβάσισαν τὴν πολιτικὴν πορείαν των. Τὴν σήμερον δὲ οὕτω πως ἐξηγεῖ καὶ ὁ Λόρδος Ῥώσελ τὸ πνεῦμα τῆς συνθήκης ἐκείνης, καὶ ἀπεκδυόμενος πάντα ἐθνικὸν ἐγωϊσμὸν ἀποφαίνεται ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἡ Ἀγγλία ἐπὶ τῶν νήσων ἐκείνων, διότι παρέλαβεν αὐτάς ὡς τινὰ παρακαταθήκην, ἣν ὄφειλε ν' ἀποδώσῃ ἅμα τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα τὴν ἐνεχειρίασίν τῆς ἤθελον ἐκλείψει. Ἡ Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων, λαλοῦσα περὶ τῆς ἐγκυκλίου ἐκείνης, ἀποφαίνεται, καὶ δικαίως, ὅτι οὐδεὶς τοῦ δημοσίου δικαίου θεωρητικὸς συγγραφεὺς ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ γλῶσσαν συμφωνοτέραν πρὸς τὸ αἰώνιον δίκαιον ἐκείνης, ἣν λαλεῖ ὁ Λόρδος Ῥώσελ. Τῇ ἀληθείᾳ, ἢ τροπῇ ἣν λαμβάνουσιν ὁσήμεραι τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης εἶναι εὐχάριστος διὰ πάντα τῆς ἐλευθερίας φίλον, καὶ αἱ καθιερούμεναι ὁλοῦν ἀρχαί, ἀρχαὶ ὅλως ἀντικείμεναι πρὸς τὰς τῆς ἰσρᾶς Συμμαχίας, εἶναι θρίαμβος τοῦ δικαίου, ὅστις, ἃς ἐλπίζωμεν, θέλει ἔχει εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης. Ἄν παραβάλλῃ τις τὰς πρὸ τινων ἐτῶν διδομένας ἀπαντήσεις ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς κατὰ τῆς προστασίας διαμαρτυρήσεις τῶν Ἑπτανήσιων μὲ τὴν σημερινὴν γλῶσσαν αὐτῆς, καὶ ἀναμνησθῇ τὴν σκληρὰν διαγωγὴν, μεθ' ἧς προσηνέχθη πρὸς αὐτοὺς διὰ πᾶσαν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἐκφρασίαν των,

θέλει ὁμολογήσει μεθ' ἡμῶν ὅτι βαίνομεν εἰς νέαν ὄλιω πολιτικῆν, ἥτις δὲν ἔχει βάσιν τὸν ἐγωισμόν τοῦ ἰσχυροτέρου.

Ἄλλ' ἡ Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀρθροῦ τῆς, ἐν ᾧ ἐξετάζει τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐπιφέρει καὶ τὰ ἐπόμενα. «Ὅπως ἀθωώση τις τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τῶν μωφῶν, ἃς ἐπέβριψαν κατὰ τῆς ἐν Ἐπτανήσῳ κυβερνήσεώς τῆς, ἀρκεῖ, λέγει, νὰ παραβάλλῃ τις τὴν κατάστασιν τῶν νήσων ἐκείνων πρὸς τὴν νῦν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐπτανήσος εἶναι τόπος ἀκμαῖος, πλούσιος, εὐτυχῆς, εἰρηνικὸς, πείραν ἔχων τοῦ συνταγματικοῦ βίου, τόπος ὅστις προσαρτᾶται εἰς τόπον κατεγραμμένον καὶ καταβεβρωμένον ὑπὸ τριακονταετούς ἀναρχίας, ἔνθα κατέστη ἀδύνατος καὶ ἡ μοναρχία καὶ ἡ δημοκρατία ἐπίσης, καὶ ὃν ὁ τελευταῖος ἱστοριογράφος του, ὁ κ. Γρενέ, ἐν τινι συγγράμματι γέμοντι γεγονότων, παριστᾷ ἡμῖν ὡς τόπον βάρβαρον σχεδόν.»

Ἐκαστος πείθεται, πιεζόμενος, ὅτι ἀμφοτέραι αἱ εἰκόνες αὐται, ἡ τε τῆς Ἐπτανήσου καὶ Ἑλλάδος εἰσὶν ὑπερβολικῶς κεχρωματισμέναι. Τὸ καθ' ἡμᾶς, οὐδ' ἡ Ἐπτανήσος ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, οὐδ' ἡ Ἑλλάς κατήνησεν ἀληθῆς κοιλίας τοῦ κλυθμῶνος, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς ὁποίας παρ' ἕλιγον νὰ ἐπιγράψῃ ὁ ἔντιμος συντάκτης τὸ περίφημον ἐκεῖνο τοῦ Δάντου «*Lasciate o voi ch' entrate ogni speranza.*» Ὑπάρχει ὅμως εἰς τοὺς ἀνωτέρω λόγους δύοσι τις ἀληθεία, ἣν δὲν θέλομεν μ' ὄλον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἐγωισμόν ν' ἀρνηθῶμεν. Ἀληθῶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς τριακονταετούς μοναρχίας πολλάκις διαταράχθη ἡ τάξις ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ διότι συνέβησαν πού καὶ πού εἰς τινὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους στασιαστικά τινα ἐφήμερα κινήματα, δὲν δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη δύναται δικαίως νὰ κληθῇ τριακονταετής ἀναρχία. Εἰς τόπον νεωστὶ εἰσαχθέντα ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ, ἔνθα ἡ ἐγκαθιδρυθεῖσα δυναστεία δὲν εἶχε ρίζας εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ, οὔτε περιβάλλετο μετὰ κανὲν ἐξ ἐκείνων τῶν πλεονεκτημάτων ἀτινα συνήθως γοητεύουσι τὴν φαντασίαν καὶ τὰς καρδίας τῶν ἐθνῶν, εἶπετο ὅτι ὁ θρόνος ἐκεῖνος ἤθελε σαλεύεται κατ' ἀρχάς ὁμοῦ μετὰ τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν. Καὶ ὅμως ἐν μέσῳ τῶν πολιτικῶν τρικυμιῶν καὶ καταυγίδων καὶ ἡ τάξις βαθμηδὸν ἐρηρρίζετο, καὶ ἡ ὕλικὴ εὐημερία τοῦ τόπου προήγετο, καὶ ἂν πολιτικὰ σφάλματα προσεπιτιθέμενα ἀσυνέτως τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλ-

λου δὲν ὑπέσκαπτον τὰς βάσεις τοῦ θρόνου ἐκεῖνου, ἤθελε βεβαίως διατηρηθῆ ἐπὶ πολὺ εἰσέτι. Δυστυχῆς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν τελευταίων συμβάντων ἡ ὑπεράσπισις τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπέναντι τῶν ριπτομένων κατ' αὐτοῦ κατηγοριῶν, ἀποβαίνει δυσχερῆς, καὶ ἡ ἡμετέρα γραφὴς δυσκόλως δύναται νὰ ἐλαττώσῃ τὰς κακὰς ἐντυπώσεις ἃς θέλουσι διεγείρει αἱ τελευταῖαι παρεκτροπαὶ ἡμῶν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν καὶ ἄλλως καθ' ἡμῶν προδικατευομένων. Τὸ ποτήριον τοῦτο ὀφείλομεν νὰ το πῶμεν μεθ' ὑπομονῆς, ὅπως ἐξιλεώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὴν κακὴν μοῖραν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἐθνη ὅμως πολὺ προωκίτερον ἡμῶν ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ εἰσαχθέντα, καὶ μ' ὄλον τοῦτο εἰς πολλὰ καὶ μεγαλύτερα παραπτώματα ἐξολισθήσαντα, ἃς μὴ βίψωσι καθ' ἡμῶν μετὰ τοσαύτης σπουδῆς τὸν λίθον. Αἱ ἐπαναστάσεις, οἰανδήποτε ἔχουσι τὴν ἀρχὴν, ἐξάπτουσι φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ τὰ πάθη, καὶ τότε τὸ λογικὸν πολὺ ἕλιγον ἰσχύει. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν, οὐδ' ἦτο δυνατόν ἡμεῖς νὰ ἐξαιρεθῶμεν τοῦ γενικοῦ κανόνος.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἐπτανήσου, αὕτη δὲν εἶναι ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς προστασίας. Ὁ Ἐπτανησιακὸς λαὸς καὶ ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐλάβανε μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα, καὶ ἐλευθερίας μετείχε, καὶ ἱκανῶς εὐημεροῦσε πρὶν τῆς ἀγγλικῆς προστασίας. Ἡ ἀσθένεια τῶν κατὰ καιροὺς κυβερνήσεων, ἀφ' ὧν ἐπήγαζαν πάντα τὰ κακὰ τοῦ τόπου, ἦτο τὸ μεγαλύτερον αὐτῶν ἐλάττωμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἔμενε βεβαίως ἀπληλαγμένη. Ἄλλ' ἡ ἰσχύς τῆς κυβερνήσεως κατέστη ἦτο ἀπλοῦν προσὸν καὶ οὐχὶ ἀρετῆ ἐπίκτητος, καὶ ἐπομένως τὰ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέοντα ἀγαθὰ, ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ τάξις, ἦτον ἡ φυσικὴ συνέπεια κυβερνήσεως διατελουσῆς ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν μιᾶς τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης Δυνάμεων. Οὐδόλως ὅθεν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν ἂν παραβάλλων τις τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὸν τοσοῦτους αἰῶνας διατελέσαντα ὑπὸ ἀρόρητον ζυγόν, πρὸς τὸν λαόν τῆς Ἐπτανήσου τὸν μηδέποτε γευθέντα τὸ πικρὸν τῆς ἀληθοῦς δουλείας ποτήριον, εὐρίσκει αὐτὸν εὐτυχέστερον καὶ εὐδαιμονέστερον, οὐδὲ πρέπει νὰ θεωρήσῃ τις τὴν τυχὸν εὐδαιμονίαν του ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς ἀγγλικῆς προστασίας.